

Yhdessä oppimista ja kulttuurien kohtaamista

Luetaan yhdessä – Vi läsers tillsammans -kampanja 2007–2010

Väliraportti 21.4.2010

Raija Kalimo

Luetaan yhdessä -kampanjan koordinaattori

1. Maahanmuuttajien kotoutuminen ja kielitaito

Maahanmuuttajien kotoutumisen keskeisiin edellytyksiin kuuluu toimiva kielitaito. Kotouttamistoimenpiteillä pyritään estämään sosiaalisten ja kulttuuristen ongelmien syntymistä ja parantamaan edellytyksiä tulla itsenäisesti toimeen maassamme. Parhaillaan ollaan uudistamassa kotouttamislakia, jonka tavoitteena on parantaa toimenpiteitä entisestään.

Suomeen tulee erilaisia maahanmuuttajaryhmiä. Sisäasiainministeriön tietojen mukaan tänne muutti vuonna 2008 perhesiteen perusteella 5 784 henkilöä, työhön 5 997 henkilöä ja opiskelemaan 4 496 henkilöä. Kansainvälisen suojelun piiriin kuuluvia pakolaisia muutti vuonna 2008 yhteensä 1 690 henkilöä, joista 942 oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa ja 750 kiintiöpakolaista. Arvioiden mukaan maahanmuuttajissa on vuosittain muutama sata lukutaidotonta, heistä suurin osa naisia. Maahanmuuttajanaisten 55 % kuuluu työvoimaan. Perheen jäsenen ominaisuudessa maahan muuttaneen kotouttaminen on puolison vastuulla, paitsi jos asianomainen on työtön työnhakija tai toimeentulotuen asiakas.

Maahanmuuttajille järjestetään yhteiskunnan toimesta koulutusta, johon kuuluu kieliopintoja ja yhteiskuntaan perehtymistä. Maahanmuuttajaryhmien sisällä ja kesken on kuitenkin hyvin suurta vaihtelua kielitaidossa sekä edellytyksissä opiskella ja omaksua maamme kieli. Naiset ovat miehiä heikommassa asemassa paitsi kielitaidon myös sen opiskelumahdollisuuksien suhteen. Naisten pohjakoulutus on heikompi, ja vähäisempi tottumus opiskeluun yleensäkin rajoittaa heidän edellytyksiään osallistua kielitaitoa kartuttaviin opintoihin maassamme. Kielen opiskeluun osallistumista rajoittavat myös perhesyyt, etenkin lasten hoito ja rajoitukset naisten omassa kulttuurisessa roolissa. Näin osalla maahanmuuttajanaista ei ole edellytyksiä osallistua yhteiskunnan tarjoamaan kotoutumista edistävään kielikoulutukseen, ja niinpä heitä jääkin koulutuksen ulkopuolelle. Naisten lukutaito on kuitenkin keskeinen heidän oman itsenäisen selviytymisensä kannalta ja perheiden hyvinvoinnin kulmakiviä.

2. Luetaan yhdessä kampanjan tavoite

Suomen UNIFEM ja Zonta International, piiri 20 Suomessa käynnistivät vuonna 2007 kampanjan maahanmuuttajanaisten luku- ja kirjoitustaidon kehittämiseksi. Tavoitteena on antaa suomen/ruotsin kielen opetusta täysin lukutaidottomille tai suomea heikosti osaaville maahanmuuttajanaistille ja -työille. Tarkoituksena on täydentää viranomaistoimintaa vapaaehtoisvoimin. Kohteenamme ovat erityisesti ne naiset, jotka jäävät virallisen opetuksen ulkopuolelle joko omien opiskeluedellytystensä, perhesyiden tai kulttuuristen esteiden vuoksi. Sellaisia ovat erityisesti pienten lasten äidit ja iäkkäät naiset. Kampanjan koulutus haluttiin kuitenkin pitää avoimena myös muille maahanmuuttajanaistille, esimerkiksi niille, jotka haluavat täydennystä muiden kieliopintojensa rinnalle. Lisäksi tavoitteena on edistää maahanmuuttajanaisten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

3. Kampanjan tausta

Suomen UNIFEM:n Vantaan paikallistoimikunta käynnisti maahanmuuttajanaistille suunnatun suomenkielen opetuksen vuonna 2004. Ryhmä eläkkeelle jääneitä opettajia otti yhteyttä Vantaan maahanmuuttajakoordinaattoriin ja aloitti ensimmäisen opetusryhmän Myyrmäessä.

Keväällä 2007 Suomen UNIFEM ja Zonta International, piiri 20, aloittivat yhteistyönä toteutettavan ns. Vantaan mallin mukaisen suomen/ruotsinkielisen opetuskampanjan vuosina 2007–2009. Kampanjan nimeksi päätettiin Luetaan yhdessä – Vi läser tillsammans. Kampanjaa päätettiin sittemmin jatkaa yhdellä vuodella, eli vuoden 2010 ajan.

4. Kampanjan rahoitus

Kampanja rahoitetaan vuosina 2007–2009 kokonaisuudessaan Zonta-järjestön vuonna 2007 keräämillä varoilla. Zontat valmistuttivat ja myivät 20 000 heijastinta ja 20 000 ruusupinssiä. Kun kampanja sai vuoden 2009 huhtikuussa Suomen NNKY:n tunnustuspalkinnon maahanmuuttajanaisten ja -tyttöjen yhteisöllisyyttä tukevasta toiminnasta, kampanjaa on päätetty jatkaa vielä vuosi 2010. Varoilla katetaan opiskelijoiden oppikirjat ja muut opetusaineistot sekä paikalliset ja valtakunnalliset opettajien koulutustilaisuudet. Kaikki opetus- ja muu työ tehdään vapaaehtoistoimintana palkatta.

5. Toiminnan käynnistäminen ja organisointi

Vapaaehtoistoiminnan käynnistäminen perustui paikallisten Zonta-kerhojen ja UNIFEM-yhdistysten aktiivisten jäsenten aloitteisuuteen. Järjestöt käsittelivät asiaa jäsenistönsä piirissä ja motivoivat jäseniä ryhtymään opetuksen järjestämiseen. Yhteiseksi alkupotkuksi järjestettiin syksyllä 2007 perehdyttämisseminaari, johon kutsuttiin opetustyöstä kiinnostuneita jäseniä. Osallistujia oli yli 80. Tilaisuudessa käsiteltiin mm. maahanmuuttajanaisten tilannetta Suomessa, aikuisten kielen oppimista ja opetusta sekä annettiin tietoa käytettävissä olevista opetusaineistoista.

Opetuksen organisointi alkoi heti tämän jälkeen useilla paikkakunnilla. Alusta lähtien oli selvää, että opetuksen tulisi tapahtua pienissä ryhmissä kohderyhmän tarpeista johtuen. Opettajiksi ilmoittautuneet järjestäytyivät paikkakunnittain ja hakivat edellytykset opetusryhmien kokoontumiselle.

Useilla paikkakunnilla kokoontumistilojen ja tiedotuksen järjestämisessä on toimittu yhteistyössä paikallisten viranomaisten ja oppilaitosten kanssa. Mukana tässä ovat mm. Helsingin opetusvirasto, Espoon ja Vantaan kaupungit, Vaasan ulkomaalaisvirasto, Settlementti-yhdistys, Suomen Punainen Risti sekä useiden kuntien työvoimatoimistot ja maahanmuuttajaviranomaiset. Nämä yhteistyökumppanit ovat olleet tärkeitä myös kampanjasta tiedottamiseksi potentiaalisille opiskelijoille. Tiedotteita on välitetty myös mm. terveyskeskuksiin, yhdistyksiin ja kauppojen ilmoitustauluille.

Opetusryhmillä on alueellinen yhteyshenkilö, joka hoitaa mm. alueen sisäistä viestintää sekä yhteydet ohjausryhmään sekä muihin tahoihin.

Tiedon ja kokemusten vaihtamiseksi ja opettajien kouluttamiseksi on järjestetty Helsingissä pidetyn aloitusseminaarin jälkeen neljä muuta valtakunnallista seminaaria, Helsingissä, Tampereella, Jyväskylässä ja viimeisin Helsingissä 14.11.2009. Lisäksi on järjestetty alueellisia, paikkakuntakohtaisia ja yksittäisten ryhmien opettajien workshopeja.

Tiedotusvälineet, mm. TV, radio ja sanoma- ja aikakauslehdet ovat käsitelleet kampanjaa. Erityisesti paikallislehdet ovat laatineet laajojakin artikkeleita kampanjasta ja siihen sisältyvästä toiminnasta alueellaan.

Kampanjan internet-sivut (www.luetaanyhdessa.fi) kertovat toiminnasta ulospäin. Opettajille tarkoitettu sisäinen sivusto sisältää mm. opetusaineistoja, ohjeita, raportteja ja tiedotteita.

6. Kampanjan ohjaus, seuranta ja raportointi

Kampanjaa ohjaa ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii professori Helena Ranta (Unifemin puheenjohtaja ja zonta) ja varapuheenjohtajana Ulla Salonen (zonta). Kampanjaa hallinnoi pääasiallisesti kampanjapäällikkö apunaan koordinaattori ja tiedottaja, sekä osittain Suomen UNIFEMin toimisto. Ohjausryhmään kuuluu lisäksi taloudenhoitaja ja viisi muuta jäsentä.

Ryhmät raportoivat toiminnastaan strukturoidusti lukukausien lopussa koordinaattorille. Tämän esityksen pohjana ovat opetusryhmien raportit vuosilta 2008 ja 2009

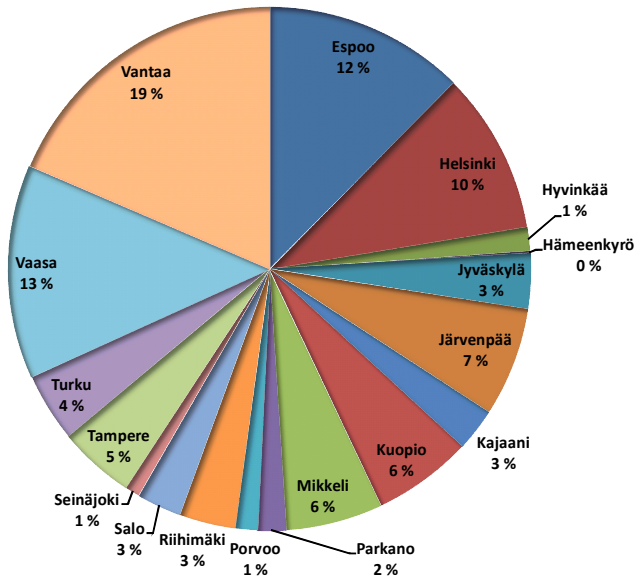
7. Toiminnan laajuus

7.1. Toiminta eri alueilla

Toiminta on jatkuvasti laajentunut vuoden 2008 alusta lähtien. Mukaan on tullut uusia paikkakuntia, paikkakunnille uusia ryhmiä ja näin lisää oppilaita ja opettajia. Syksyllä 2009 ryhmiä toimii 23 paikkakunnalla eri puolilla Suomea: Espoo, Hanko, Helsinki, Hyvinkää, Hämeenkyrö, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kuopio, Lappeenranta, Lohja, Mikkeli, Parkano, Porvoo, Riihimäki, Salo, Seinäjoki, Tammela, Tampere, Turku, Turunmaa, Vaasa ja Vantaa.

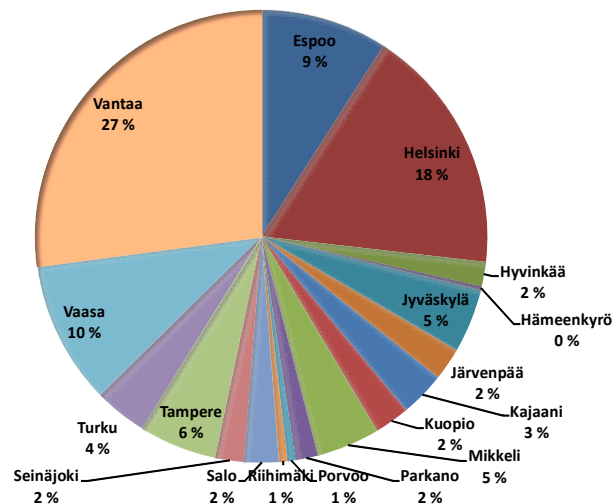
Monilla paikkakunnilla on useita opetusryhmiä, ja niitä oli syyskaudella 2009 yhteensä n 60.

**KUVA 1. Opiskelijoiden jakautuminen alueittain %
kl 2008 - sl 2009**

Toiminnan laajuus vaihtelee alueittain. Eniten toimintaa on kl 2008 – sl 2009 välisenä aikana ollut Vantaalla, Vaasassa, Espoossa ja Helsingissä. Sitä voidaan kuvata esimerkiksi opiskelijoiden jakautumisella alueittain (kuva 1) ja vastaavasti opettajien jakautumisella alueittain (kuva 2). Vaikka opettajien ja oppilaiden alueelliset jakaumat ovat pääpiirteissään samaa suuruusluokkaa, ne eivät vastaa täysin toisiaan. Tämä johtuu alueiden erilaisista tavoista järjestää opetus ja käytettävissä olevista opettajaresursseista.

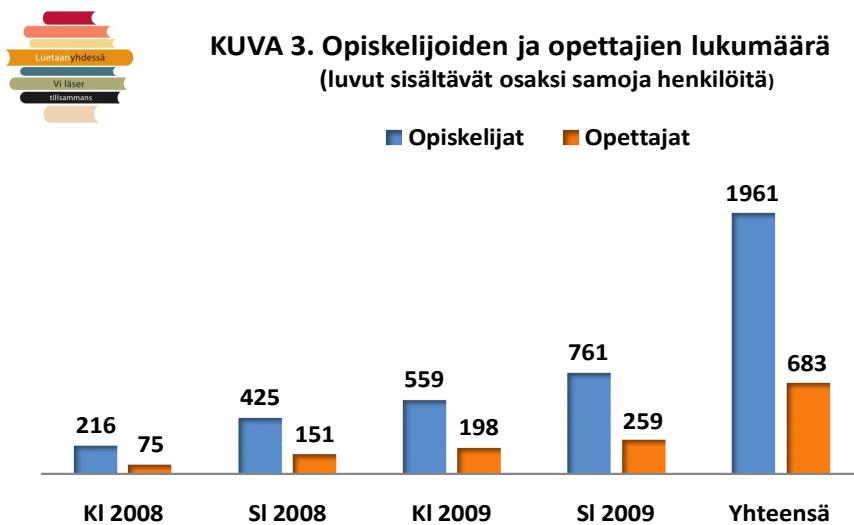
**KUVA 2. Opettajien jakautuminen
alueittain %
kl 2008 - sl 2009**

7.2. Opiskelijoiden ja opettajien määrä

Opiskelijamäärä on kasvanut alun hieman yli kahdesta sadasta yli kolminkertaiseksi, niin että se oli syyslukukaudella 2009 yhteensä 761 (kuva 3). Määrä on edelleen kasvussa. Eri lukukausina mukana on ollut yhteen laskettuna 1961 opiskelijaa, joista osa on ollut mukana koko ajan, osa eripituisia aikoja. Luku ei siis tarkoita, että opiskelijoina olisi ollut 1961 eri henkilöä.

Opetusryhmissä toimi syyslukukaudella 2009 kaikkiaan 259 opettajaa. Heitäkin on tullut jatkuvasti lisää. KI 2008 – SI 2009 on ollut mukana yhteen laskettuna 683 opettajaa, mutta tässä luvussa on huomattava määrä samoja henkilöitä. Ne jotka ovat tulleet mukaan, ovat yleensä pysyneet mukana. Yhtä opettajaa kohti on keskimäärin noin 3 oppilasta.

7.3. Oppituntien määrä

Oppituntien määrä on kasvanut yli kaksinkertaiseksi vuoden 2008 alusta lähtien (kuva 4). Opetusta on annettu kaikkiaan 5594 oppituntia (a 45 min) KI 2008 – SI 2009.

Millaista määrää muiden, vakiintuneiden tahojen koulutusta toimintamme vastaa? Vertailukohdiksi voidaan ottaa työvoimapolitiittinen maahanmuuttajakoulutus ja myös sille ns. rinnasteinen luku- ja kirjoitustaidon koulutus, jota TE keskusostavat eri kouluttajilta.

Työvoimapolitiittisen koulutuksen on oltava kokopäiväistä ja opetusta on oltava 7 tuntia päivässä, mistä 2 tuntia voi olla itsenäistä opiskelua luokassa tai kotona. Viikon opetustuntien määrä tässä järjestelmässä on siis 25–35 tuntia. Se vastaa yhtä opintoviikkoa.

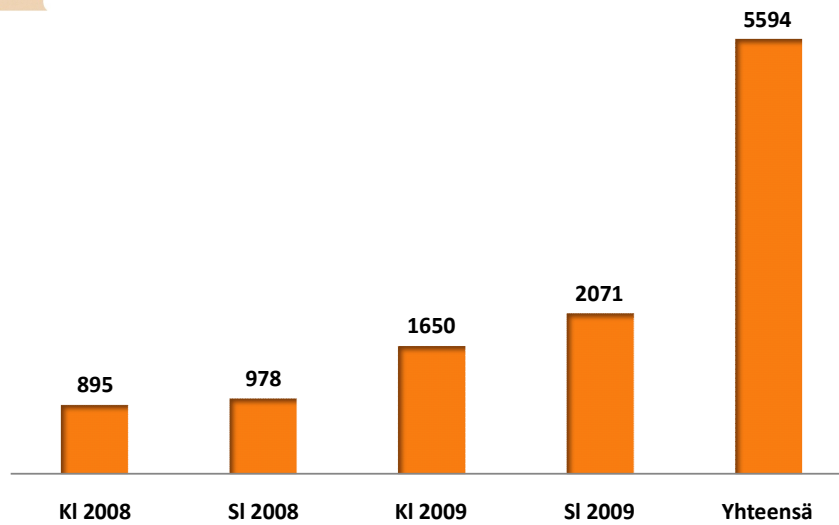
Rinnasteiseksi koulutukseksi TE-toimisto voi hyväksyä myös tuntimäärältään vähäisemmän koulutuksen maahanmuuttajille joiden kotoutumissuunnitelma on voimassa, mutta jotka eivät ole työvoimapolitiittisessa koulutuksessa. Viikon kokopäiväkoulutukseksi katsottu tuntimäärä voi tällöin olla 20 tuntia. Kampanjan opetus vastannee opiskelijoiden taustan huomioon ottaen läheisemmin rinnasteista koulutusta.

Luetaan yhdessä -kampanjan oppitunnit on rinnastettu näiden kahden järjestelmän mukaisesti opintoviikoiksi (kuva 5). Opetustunnit vastaavat 160 opintoviikkoa työvoimapolitiittisen koulutuksen maksimituntimäärän (35 viikkotuntia) mukaan laskettuna ja 280 opintoviikkoa ns. rinnasteisessa koulutuksessa.

Kun otetaan huomioon, että oppitunneilla on yleensä mukana opiskelijaryhmien heterogeenisyyden vuoksi ainakin kaksi opettajaa – monesti useampi opettaja-aikaa on käytetty ainakin kaksinkertainen määrä.

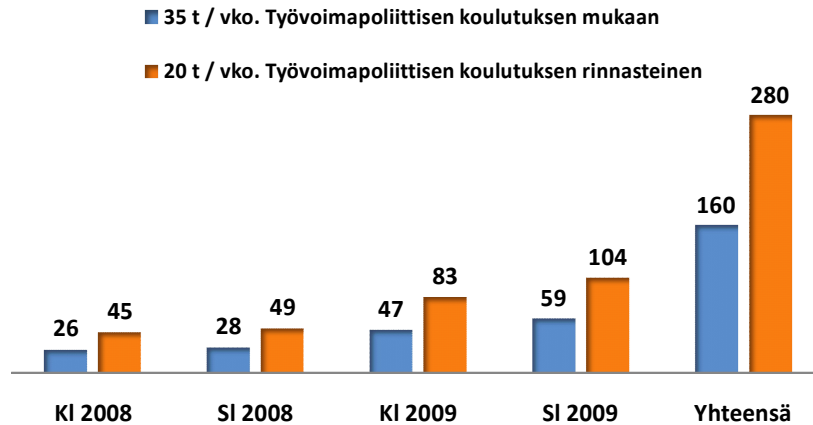

**KUVA 4. Oppituntien lukumäärä
kl 2008 - sl 2009**

**KUVA 5. Oppitunnit opintoviikkoina kahdella eri tavalla ilmaistuna
kl 2008 – sl 2009**

8. Opiskelijat

Opiskelijoita on kaikista maanosista, mutta Australiasta ja Pohjois-Amerikasta vähemmän kuin muualta. Eniten opiskelijoita on monista Afrikan maista, Aasiasta, Lähi-idästä, sekä entisen Neuvostoliiton ja entisen Jugoslavian alueilta. Jotkut opiskelijoista ovat tulleet mukaan melkein heti Suomeen tultuaan, toiset taas asuneet täällä jopa parikymmentä vuotta.

Opiskelijoiden koulutustasoerot ovat suuria. Osa opiskelijoista on täysin kouluttamattomia ja pieni osa taas yliopistollisen loppututkinnon suorittaneita. Huomattava osa opiskelijoista ei pysty lukemaan eikä kirjoittamaan omalla äidinkielelläänkään. Jotkut opiskelijat tarttuvat ensimmäistä kertaa kynään. Monille länsimaiset kirjaimet tuottavat vaikeuksia. Jotkut taas kommunikoivat sujuvasti suomen kielellä

Opiskelijoiden ikävaihtelu on suuri: nuorimmat ovat alle 20-vuotiaita, mutta mukana on joku ainakin 70-vuotias. Kahdella paikkakunnalla on myös miesopiskelijoita.

Osallistuminen on useimmissa ryhmissä pääosin säännöllistä. Poissaolot, joita osalla on kuitenkin varsin paljon, johtuvat usein perheenäitien lasten hoitoon ja omaan tai perheen terveyteen liittyvistä syistä. Myös oppituntien kellonaikojen noudattaminen on monille etenkin alussa vaikeaa, mihin vaikuttavat ilmeisesti liikenneyhteydet ja kulttuurierotkin. Ryhmissä on ollut myös satunnaisia yhden tai muutaman kerran osallistujia.

Yhteen pääkaupunkiseudun ryhmään on ohjattu ja otettu vastaan kaksi ilman vanhempia Suomeen tullutta tyttöä, joiden status on ollut viranomaisten selvittävänä.

9. Opettajat

Opettajat ovat pääosin eläkkeellä olevia opettajia, useimmat Suomen UNIFEMin ja Zonta-järjestön jäseniä. Myös muilta aloilta eläkkeelle jääneitä ja edelleen työssä käyviä henkilöitä toimii opettajina. Työssä käyvien osallistumista rajoittaa kuitenkin se, että oppitunnit on yleensä järjestettävä päiväsaikaan opiskelijoiden tarpeiden vuoksi. Opettajat ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta naisia.

10. Opetusmenetelmät

Opetus järjestetään pienille ryhmille, yleensä yksi kaksoistunti viikossa aamupäivisin, joskus useammin. Ryhmien osallistujia jaetaan myös tason mukaan alaryhmiin, kun opettajia on useampia. Yksilöllistä opetusta järjestetään jonkin verran erityisesti kielitaidon ääriryhmiä edustaville, eli kaikkein heikoimmille ja kaikkein edistyneimmille. Vaikka yksilöllistä opetusta ja ohjausta pystytään järjestämään enemmän kuin aikuiskoulutuksessa yleensä, yleinen kokemus on se, että sitä tarvittaisiin vieläkin enemmän. Eräs opettaja raportoi: ”Opiskelijoiden omat tärkeät kysymykset ja tarpeet tulevat usein esiin vasta kahden kesken, ja tällaisiin luottamuksellisiin hetkiin meillä oli harvoin mahdollisuutta”.

Opetusmenetelmissä on noudatettava suurta joustavuutta. Ryhmissä sovelletut menetelmät voidaan karkeasti ryhmitellä esimerkiksi seuraavasti:

Strukturoitu, kirjallinen opiskelu. Se muistuttaa tyypillistä perinteistä opiskelua, jossa edetään kielen opiskelun alkeista asteittain vaativammalle tasolle. Opetus perustuu oppikirjojen käyttöön. Yleisesti käytetään suomea vieraana kielenä opiskeleville tarkoitettuja oppi- ja harjoituskirjoja sekä opettajien laatimia tehtäviä. Myös yleisiä koulujen oppikirjoja käytetään. Yksinkertaisimmillaan opitaan äänneitä ja yksittäisiä sanoja, mutta pitemmälle edenneet opiskelevat kielen rakennetta.

Välineiden käyttö opetuksen tukena. Oppikirjojen sijaan ja rinnalla käytetään erilaisia konkreettisia esineitä ja välineitä etenkin suomen kieltä heikoimmin hallitsevien oppimisen tukena. Tavoitteena on tällöin jokapäiväiseen elämään liittyvien keskeisten sanojen oppiminen. Välineinä käytetään pelejä, kuvia, karttoja, kortteja, lankakerää, vaatteita, astioita, kelloa, kalentereita ym. esineitä, joita opettajat ja opiskelijat tuovat tunneille. Esineiden nimien ohella opitaan niiden käyttöön liittyvää sanastoa.

Toiminnallinen oppiminen. Erityisesti aiemmin vähän opiskelleiden oppimista pyritään tukemaan konkreettisen jokapäiväisen asioiden hoidon ja toiminnan avulla. Ryhmät käyvät tutustumassa kirjastoon, ruokakauppaan, valmistavat ruokaa yhdessä, ajavat julkisilla kulkuneuvoilla tutustuakseen reitteihin ja aikatauluihin, käyvät kielikävelyllä lähiympäristössä, uimahallissa, jossain jopa tanssikurssilla. Erilaiset pienet toiminnalliset ”näytelmät”, esimerkiksi kaupassa asioinnin näytteleminen tavanomaisine rooleineen kuuluvat ohjelmistoon.

Erityisalueiden sanastot. Opetukseen on sisällynyt jonkin verran myös syventävän sanaston opiskelua tietyillä naisten elämään keskeisesti liittyvillä alueilla. Esimerkiksi naisten terveyteen ja yleisiin terveysongelmiin liittyvää sanastoa on opiskeltu, ja tällä tähdätty mm. terveyspalveluissa asioinnin helpottamiseen. Tähän on liitetty vierailevan asiantuntijan alustus ja tutustuminen kyseessä olevaan toimipaikkaan. On opeteltu myös yksinkertaista ensiapua ja siihen liittyvää sanastoa.

Yhteisöllisyys. Oppimiseen on luovasti liitetty paitsi kielen oppiminen, myös yhteisöllisyys, yhdessä toimiminen ja sitä kautta ystävyysuhteiden luominen. Opiskelijoiden keskinäisen vuorovaikutuksen merkitystä korostetaan tärkeänä opiskelun tukena. Pidemmällä olevat opiskelijat auttavat heikompia. Sekä oppilaiden kesken että oppilaiden ja opettajien kesken on syntynyt oppituntien ulkopuolelle ulottuvia ystävyysuhteita.

Kulttuuriin tutustuminen. Oleellista on myös suomalaiseen elämänmuotoon tutustuminen. Tähän kuuluu mm. vuoden juhlapäivät Suomessa ja niihin liittyviin tapoihin tutustuminen. Paikallista sanomalehteä luetaan useimmissa ryhmissä yhdessä, ja juttujen aiheista keskustellaan lähialueen elämään tutustumiseksi. On perehdytty myös Suomen oikeuskäytäntöön ja lapsen oikeuksiin. Vastavuoroisesti opiskelijat ovat kuvanneet valmiuksiensa pohjalta sanoin, esinein ja toiminnallisesti oman kulttuurinsa periaatteita ja käytäntöjä.

11. Opetuspaikat ja -järjestelyt

Opetuspaikkana on yleensä jokin kunnan, järjestön tai seurakunnan tila: monikulttuurisuuskeskus, oppilaitos, kirjasto, kerhotila tms. Varsin monet opettajista antavat opetusta myös kotonaan. Oleellista opiskelijoille on, että paikkaan on hyvät kulkuyhteydet. Sen sijaan opettajat kulkevat usein pitkänkin, jopa kymmenien kilometrien matkan takaa ja kuljettavat mukanaan myös opiskelijoita

Lapsia on usein mukana tunneilla. Heille on varalla leluja, kirjoja, papereita ja kyniä. Äidit huolehtivat yleensä itse lapsen viihtymisestä. Joissakin paikoissa on järjestetty oppituntien ajaksi lasten hoito, mihin myös kampanjan opettajat paikoin osallistuvat. Jossain on lapsille jopa sängyt päiväunia varten. Yleinen toteamus on, että lapset ovat vain ilona ja piristykseenä, eivät haittana.

12. Opiskelutulokset

12.1. Opettajien arvioinnit

Oppimistavoitteet ovat kampanjassa väljät. Muodollisia oppimistuloksia ei ole määritelty, eikä kokeita järjestetä. Opettajat arvioivat itse ja/tai oman ryhmänsä opettajien kesken opiskelijoidensa edistymistä omilla kriteereillään. Joillakin paikkakunnilla annetaan opiskelijoille todistuksia osallistumisesta. Yhteistyökumppanit ovat arvioineet joidenkin ryhmien tulosta. Osa opiskelijoista käy myös muilla kursseilla tai kielitunneilla, jolloin eri tahojen osuutta on vaikea arvioida.

Opettajien arvioissa on varmoja näkemyksiä siitä, että lukemaan oppimista on tapahtunut jopa yhden lukukauden aikana. Eräässä ryhmässä opiskelija oppi opettajan mukaan kolmessa kuukaudessa puhumaan ja kirjoittamaan kokonaisia lauseita ja ymmärtämään yksinkertaista tekstiä, mutta se edellytti opettajan mukaan myös rohkeutta, aktiivisuutta ja harjoittelua joka päivä kaikissa arkielämän tilanteissa.

Jotkut opiskelijat ovat täydentäneet kielitaitoaan niin, että ovat kampanjan tunneilla käytyään onnistuneet saamaan työpaikan. Jotkut ovat voineet palata sellaisille kokopäiväisille kielikursseille, joilla eivät olleet aiemmin selviytyneet.

Opiskelijoiden omat tavoitteet ja oppimismotivaatio vaihtelevat ja sen mukaisesti myös edistyminen. Rohkeimmat käyttävät kaikki mahdollisuudet hyväkseen myös muualla. Koulutetuimpien opiskelijoiden oppiminen on opettajien käsityksen mukaan usein hyvin nopeaa, missä motivaatiolla ja työelämään orientoitumisella on tärkeä sijansa. Aremmat tai vähemmän tarmokkaat tyytyvät viikoittaisiin tapaamisiin ja etenevät pienin askelin. Oppimista tapahtuu kuitenkin kauttaaltaan ainakin jossain määrin.

Oleellisia ovat myös ne saavutukset, jotka koskevat naisten elämää Suomessa laajemmin. Ryhmässä mukana olon katsotaan antavan onnistumisen kokemuksia sekä vahvistavan naisten itseluottamusta ja varmuutta. Opettajien mukaan oppitunnit ovat monille naisille paitsi kielen oppimista myös viikkoa rytmittävä tapahtuma sekä selkeästi terapeuttisia kokemuksia.

Konkreettisen luku- ja kirjoitustaidon (kirjaimet, äänteet, sanat, lauseet) ohella on aivan ilmeisesti kehitetty myös kulttuurista lukutaitoa, eli kielenoppimisen kulttuurisia ja yhteiskunnallisia aspekteja.

Onnistumisen edellytyksiä

Opettajat ovat luonnehtineet raporteissaan seikkoja, joiden he katsovat edistävän oppimista maahanmuuttajanaisten heterogeenisessä ryhmässä:

Opetusmenetelmien monimuotoisuus ja joustavuus on kaiken a ja o ja Luetaan yhdessä -kampanjan ydin. Hyvin yleisesti opetukseen sisältyykin kaikkia edellä kuvattuja elementtejä sekä siksi, että ryhmissä on eritasoisia ihmisiä että motivaation ylläpitämiseksi variaation avulla. ”Rajana on vain mielikuvitus, ja se taas on melko rajaton”, kiteytti eräs opettaja.

Yksilöllisyys On otettava huomioon paitsi kielitaito ja aiempi koulutus, myös kunkin aiemmat kokemukset, esim. Suomeen tulon syyt.

Käytännön elämään liittyvä toiminnallinen sisältö. Tarvitaan sanastosta toiminnan avulla etenevää kielitaitoa niihin konkreettisiin tilanteisiin liittyen, joissa opiskelijat elävät Suomessa.

Joustavat opetusjärjestelyt. Yleisesti todetaan, että tuntisuunnitelma on hyvä olla olemassa, mutta siitä pitää pystyä joustamaan tarpeen mukaan. Osallistumisen epäsäännöllisyyttä joudutaan hyväksymään

Oppimistavoitteiden kannustavuus. Tavoitteita ei saa asettaa liian korkealle.

Kertaus on opintojen äiti.

Turvallinen ilmapiiri. Monien taustalla on traumaattisia kokemuksia ja pelkoa.

Vuorovaikutteisuus. Opiskeluun tulon motiiveihin kuuluu yleisesti muihin ihmisiin tutustuminen. Vuorovaikutus auttaa myös oppimista.

Rohkaisu ja kannustus. Kun opiskelukokemus on monille ensimmäinen ja tapahtuu aikuisiässä vieraassa maassa tuntemattomalla kielellä, kannustuksen ja rohkaisun tarve on valtava.

”Lukupiiriin pitää ohjaajien/opettajien lähteä mukaan iloisella ja ennakkoluulottomalla asenteella. Siten saadaan myös tuloksia ja kaikilla on hauskaa”, eräs opettaja kommentoi.

Helpot kulkuyhteydet tukevat osallistumista. Kuitenkin opiskelijoita tulee myös pitkien matkojen takaa.

12.2. Oppilailta saatu palaute

Opiskelijoiden asennoituminen on innostunut ja myönteinen. Opiskelijat ovat pitäneet opetuksesta ja kokevat oppineensa. He ovat myös hyvin kiitollisia saamastaan opetuksesta ja opettajien kärsivällisestä ja positiivisesta asennoitumisesta. Opiskelijat arvostavat heidän hyväkseen tehtyä työtä, ja erään opettajan sanoin ”toisin kuin suomalaiset, he muistavat aina kiittää ja ovat niin ystävällisiä ja sydämellisiä”.

Opetusryhmistä jää myös pois opiskelijoita lyhyemmän tai pitemmän osallistumisen jälkeen. Todettuja syitä ovat olleet pääsy intensiivisempään kielenopetukseen, työhön pääsy ja liian hankalaksi koetut kulkuyhteydet. Niillä, joiden motiiveja poisjääntiin on voitu selvittää, on yleensä ollut muita kuin kampanjan opetukseen liittyviä syitä. Yllättävästi poisjääneiden perusteluja taas ei ole voitu selvittää.

Opettajien kokemuksen mukaan opiskelijoiden ilmaisema kiinnostus ja kiitollisuus palkitsevat monesti huomattavan suurella vaivannäöllä toteutetun opetuksen. Monien näkemyksiä kiteyttää opettaja, joka kirjoitti, että toiminta ”Rikastuttaa omaa elämää: Saan paljon iloa ja uusia kokemuksia heidän kauttaan. En kadu hetkeäkään tähän projektiin ryhtymistä”.

12.3. Yhteistyökumppaneilta saatu palaute

Arvostavaa palautetta on saatu joillakin paikkakunnilla maahanmuuttajatyön johdolta. Muutamat kaupungit ovat palkinneet opettajia teatterilipuilla yms. Ulkoista palautetta ei ole erityisesti pyritty hankkimaan toistaiseksi.

13. Kampanjan tulevaisuudennäkymät

Koska kampanja jatkuu edelleen, sen kokonaismerkitystä tullaan arvioimaan vasta myöhemmin. Kuitenkin jo nyt on selvää, että sen merkitys on huomattavasti laajempi kuin siihen opiskelijoina osallistuvien naisten suomenkielen luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen. Eräs opettaja totesi: ”Opettajat ovat oppineet paljon monikulttuurisesta työstä ja kohtaamisesta ja monet katsovat maailmaa uusin silmin.” Tällä on varmasti säteilyvaikutusta laajemminkin. Vastaavanlaiseen henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen maahanmuuttajien kanssa tulisi saada enemmän ja enemmän suomalaisia, naisia, miehiä, viranomaisia. Sitä kautta opitaan lisää monia asioita, etenkin ymmärrystä ja yhdenvertaisuutta.

Yleinen kokemus kampanjan piirissä on, että kielenopetuksen tulee jatkua ja että sitä olisi alettava siirtää myös kuntien ja valtion vastuulle.

Kampanjan taholta on jo viestitty asiasta mm. ministeri Anni Sinnemäelle ja ministeri Astrid Thorsille, eri ministeriöiden virkamiehille sekä asiasta kiinnostuneille kansanedustajille. Myös kuntien viranomaisiin on ollut yhteyksiä. Kielenopetukseen tarvitaan lisä- ja korvaavia voimia.

Monet kampanjaan osallistuneet opettajat ovat ilmoittaneet haluavansa jatkaa kampanjan päätyttyäkin. Eri paikkakunnilla on jo syntynyt hyvät yhteydet paikallisiin monikulttuurisuuskentän viranomaisiin ja muihin toimijoihin, minkä katsotaan antavan vahvan pohjan toiminnan jatkamiselle ja yhteistyölle.